

Ontwikkelingen in de toepassing van data-analyse voor de accountantscontrole

Niets nieuws onder de zon?

Peter Eimers en Niels van Nieuw Amerongen

Ik werd vanochtend wakker. De deurbel ging en ik deed de deur open. Er stond een datadump op de deurmat, ik kon er nog net omheen lopen. Ik twijfelde: loop ik er omheen en negeer ik deze data of omarm ik de data en ga er mee aan de slag?

Dit themanummer gaat in op de ontwikkelingen in de toepassing van data-analyse voor de accountantscontrole. De aanleiding hiervoor is de sterk toegenomen aandacht voor data-analyse in de academische literatuur en het accountantsberoep. Zo heeft het accountantsberoep in zijn hervormingsplannen van 2014 (Werkgroep Toekomst Accountantsberoep, 2014) de ambitie geuit om de kwaliteit van accountantscontrole te versterken door onder meer de toepassing van data-analyse.

Data-analyse is niet nieuw: twee decennia geleden werd het ook al gebruikt in de accountantscontrole. Waarom nu deze hernieuwde aandacht? Technologische ontwikkelingen maken het nu eenvoudiger om data te verzamelen en op te slaan. Daar waar vroeger data-analyses zich beperkten tot het grootboek of subadministraties, is het nu mogelijk om alle transactiedata uit systemen te trekken en te analyseren met behulp van nieuwe process mining tooling. Vanuit de Nederlandse traditie van typologiedenken waarin verbandcontroles een prominente plek innemen, blijkt dit gedachtengoed goed te passen in een digitaal tijdperk met de veelheid aan elektronische data.

Deze ontwikkelingen passen in een sterk digitaliserende samenleving, waarin een veelheid aan data worden gebruikt en opgeslagen. De stap naar analyses van big data en continuous assurance ligt in het verschiet.

Wat betekenen deze ontwikkelingen voor de accoun-

tantscontrole? Dit themanummer gaat in op een aantal relevante invalshoeken. Eimers en Van Leeuwen bijten de spits af met een overzichtsartikel over de typologie als basis voor een effectieve en efficiënte data-analyse, waarin ook stil wordt gestaan bij de vaktechnische kaders. De tweede bijdrage van Van der Aalst en Koopman borduurt voort op process mining, een vernieuwing in data-analyse op transactieniveau die een nieuwe blik op gegevensverwerkende processen laat zien. Van andere aard is de derde bijdrage van Verkruisje over de volgende stap in interne beheersing: Met continuous monitoring naar continuous data level assurance. De vierde bijdrage van Snoei en Van Nieuw Amerongen gaat in op toepassing van (big) data-analyse in de MKB-jaarrekeningcontrole in een relatief eenvoudige controle-omgeving. Van Dijken-Eeuwijk sluit af met een bijdrage over data privacy: Mag alles wat kan?

Data rules the world... zou het? Of is het niets nieuws onder de zon? Wij hebben de datadump op de deurmat omarmd en hebben ervaren dat er aan de uitgangspunten van een controle weliswaar niets is veranderd, maar dat de uitvoering anders en sterker wordt door data-analyse: meer kennis van het verdienmodel van de cliënt, meer grip op de interne beheersing op transactieniveau, en daarmee betere grip op de continuïteit van de interne beheersing, en een steviger samenhang in het verzamelde controlebewijs. In de basis dus niets nieuws onder de zon, maar in de uitvoering van de controle ontstaat wel degelijk een zonniger perspectief. Met data-analyse kan de accountant laten zien dat zij (hij) een echt professioneel-kritisch oordeel vormt over de getrouwheid van de jaarrekening. U mag het zelf ervaren in het lezen van de bijdragen in dit themanummer. ■

Prof. dr P.W.A. Eimers RA is werkzaam als hoogleraar Auditing aan de Vrije Universiteit Amsterdam (p.w.a.eimers@vu.nl), is voorzitter van het Adviescollege Beroepsreglementering bij NBA en is partner bij PwC.

Dr C.M. van Nieuw Amerongen RA is partner bij consultancy- en trainingsbureau V&A en associate professor Auditing & Assurance bij Nyenrode Business Universiteit.

Literatuur

- Werkgroep Toekomst Accountantsberoep (2014). *In het publiek belang – maatregelen ter verbetering van de kwaliteit en onafhankelijkheid van de accountantscontrole*. Nederlandse Beroepsorganisatie voor Accountants (NBA). Geraadpleegd op <https://www.nba.nl/Documents/Nieuws/2014/pdfs/In%20het%20publiek%20belang%20rapport%20WG%20Toekomst%20Acc%2025sep14.pdf>.